

GÖTEBORGS UNIVERSITET
PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

Konsten att utföra indirekt ämnesstyrning

Lovisa Lidell

Masteruppsats
Psykologi: Masteruppsats 30 hp
PX2503
Vårterminen 2020

Handledare: Erik Mac Giolla

Konsten att utföra indirekt ämnesstyrning

Studien syftade till att undersöka ett nyutvecklat fält inom informationsframlockning vid namn indirekt ämnesstyrning. Fältet syftar till taktiker för att indirekt styra in källan till information på eftersökta ämnen samtidigt som informationsmålet förblir dolt. Tjugosju interaktioner mellan hanterare från polisen och informanter låg till grund för analysen där hanterarna hade som mål att få ut information om tre ämnen och fem underkategorier. En tematisk analys på vilka indirekta ämnesstyrningstaktiker som hanterarna använde sig av resulterade i tre teman, *Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt*, *Ämnesstyrning genom tillbakastyrning* samt *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen*. En kvantitativ analys på effektiviteten av de framkomna taktikerna visade att taktiker där andra ämnen, syften och aspekter initierar ämnesstyrningen, utgjorde effektiva redskap vid indirekt ämnesstyrning.

HUMINT (*Human intelligence*) utgörs av informationsgenererande operationer med individer som källor till information (Leins, Fisher, Pludwinski, Rivard & Robertson, 2014). Operationerna fokuserar på att identifiera potentiella källor och generera information, om såväl dåtida som framtida event, ofta kopplat till nationella säkerhetsintressen (Evans, Jacqueline, Meissner, Brandon, Russano & Kleinman, 2010). Informationsframlockande (*Information elicitation*) taktiker utgör i sin tur ett fält för informationsgenerering inom HUMINT (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015). Det som skiljer informationsframlockning åt från andra informationsgenererande strategier är att källan lämnas omedveten om målet med interaktionen samt kommer att underskatta sitt eventuella bidragande av ny information (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015). Majoriteten av tidigare forskning kring informationsgenerering och framlockning har dock fokuserat på hur mycket ny information som kan genereras i kontrast till hur specifikt efterfrågad information kan genereras (e.g., Granhag, Kleinman & Oleszkiewicz, 2016; Granhag, Oleszkiewicz, Strömwall & Kleinman, 2015; Oleszkiewicz, Granhag & Kleinman, 2014). För detta syfte har ett nytt fält inom informationsframlockning utvecklats, vid namn indirekt ämnesstyrning (*unobtrusive topic steering*). Indirekt ämnesstyrning syftar till att få ut information om specifika ämnen utan att göra informationsmålet uppenbart för källan. Den aktuella studiens övergripande mål utgjordes av att utforska detta nya fält för att indirekt styra in informanter på eftersökta ämnen. Mer specifikt utgjordes målet av att kartlägga vilka taktiker för indirekt ämnesstyrning som professionella hanterare använder sig av under interaktioner med källor till information. Hanterare syftar i denna studie till professionella tjänstemän inom polisen som arbetar med att etablera och hantera kontakten med informanter och källor till information.

HUMINT och traditionell praktik inom rättsväsendet

Informationsgenererande operationer tar plats inom såväl HUMINT som rättsväsendet och utgörs av att under interaktioner med källor till information utveckla en fungerande relation som resulterar i ett informationsflöde (Evans et al. 2010). Majoriteten av forskningen inom informationsgenerering har överlag fokuserat på operationer inom rättsväsendet och en mindre andel av forskningen har därför undersökt taktiker inom HUMINT (Granhag, Vrij & Meissner, 2014). Mycket av resultaten från forskningen inom informationsgenerering kan dock appliceras inom båda fälten då skillnaderna mellan fälten blir mindre (Mac Giolla & Granhag, 2018). Även om skillnader mellan de två fälten börjar suddas ut finns det skillnader kvar som fodrar till mer forskning även inom HUMINT operationer. En skillnad dessa fält emellan är bland annat vilken information som eftersöks (Evans et al., 2010). Detta då fokus för informationsgenerering inom rättsväsendet ofta utgörs av ett brott som begåtts medan fokus inom HUMINT kan utgöras av såväl framtida som dåtida event (Evans et al., 2010; Mac Giolla & Granhag, 2018).

I ett försök att råda bot på bristen av forskning inom HUMINT har forskning utförts i situationer som både fysiskt och psykiskt liknat HUMINT operationer (e.g., Evans, Meissner, Ross, Houston, Russano & Horgan, 2013; Leins et al., 2014; Rivard, Fisher, Robertson & Hirn Mueller, 2014). Syftet har då bland annat utgjorts av att testa informationsgenererande och erkännande fokuserade taktiker i dessa situationer (Evans et al., 2013). En skillnad, dessa två taktiker emellan, utgörs av målet med förhöret, sökandet efter sanningsenlig information eller sökandet efter ett erkännande (Mac Giolla & Granhag, 2018). Användandet av informationsgenererande taktiker resulterade i mer information genererad från individerna under denna betingelse, i jämförelse med erkännande fokuserade taktiker. Individerna under betingelsen för informationsgenerering uppvisade även en benägenhet att vara mer pratsamma under interaktionen (Evans et al., 2013). Resultatet sågs som en indikation på att informationsgenererande taktiker är mer effektiva under HUMINT operationer för att uppfylla målet att generera relevant information. Informationsgenererande förhållanden ledde även till att mindre press sattes på källorna och ledde även till mindre uppvisad nervositet i källornas beteende (Evans et al., 2013).

En av fördelarna med informationsgenererande taktiker som kan förklara både bristen på press från intervjuledarnas sida och den minskade nervositeten hos källorna, utgörs av rapport (Alison, Laurence, Alison, Noone, Elntib & Christiansen, 2013; Evans et al., 2013). Rapport uppnås genom en fungerande relation mellan de integrerande parterna som bland annat kan mätas genom graden av empati, acceptans, anpassande samt graden av adaptivt interpersonellt beteende (Allison et al., 2013). Rapport karaktäriseras också av förståelse för respektive parts behov och mål under interaktionen och har definierats som byggstenen för att resterande delar av förhørsoperationen ska fungera (Kelly, Miller, Redlich & Kleinman, 2013). Förhørsledare har även rapporterat att rapportbyggande taktiker, i kontrast till mer tuffare taktiker, är de mest förekommande operationerna. Rapportbyggande taktiker ansågs även som de mest effektiva, oavsett situation och förväntad utkomst (Redlich, Kelly & Miller, 2014). Sett till de etablerade HUMINT taktiker som studerats, utgör användandet av positiva emotioner (Positive emotional approach) ett effektivt inslag i att generera information (Evans, Houston, Meissner, Ross, LaBianca, Woestehoff & Kleinman, 2014). Tillvägagångssättet är även effektivt för att minimera känslor av ångest samtidigt som upplevelsen av en samarbetsvillig och respektfull miljö uppehålls. Denna typ av emotionella taktiker, där rädsla minimeras och självkänsla lyfts hos källan, har beskrivits som taktiker som mycket väl kan resultera i interaktioner som genomsyras av rapport och samarbetsvilja (Evans et al., 2014).

Informationsframlockning

Informationsframlockande taktiker fokuserar på generering av information på ett sådant sätt att källan underskattar hur mycket ny information som denne har delgett. Taktikerna förutsätter även att källan inte kan urskilja det objektiva informationsmålet hos intervjuledaren (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015). Effektiviteten av dessa taktiker kan mätas genom sambandet mellan andelen information som genererats och den upplevda mängd information om källan anser sig ha lämnat. Vid en hög andel genererad information och en låg andel information lämnad, sett till källans upplevelse, bör den informationsframlockande operationen anses framgångsrik (Oleszkiewicz, Granhag & Montecinos, 2014).

Scharff-tekniken. En informationsframlockande teknik utgörs av Scharff-tekniken som bygger på arbetet av Hanns Joachim Scharff, en förhørsledare vid tyska flygvapnet under andra världskriget (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015). Scharff-tekniken resulterar i att individen finner sig ovetande om det objektiva informationsmålet hos intervjuledaren samt underskattar hur mycket information som avslöjats (Oleszkiewicz, Granhag & Kleinman, 2014). Upplevelsen av interaktionen hos källan och genererandet av information uppnås genom att under interaktionen bygga och vidhålla en god relation. Scharff spelade även på en illusion

av att redan sitta på mycket information och användandet av påståenden som källan under interaktionen förväntas bekräfta eller motsäga utgör viktiga inslag i tekniken (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015). För att motarbete eventuella motstrategier utgör även förmågan att sätta sig in i sin motparts situation en viktig aspekt i tekniken (Granhag et al., 2016). Scharff-tekniken har vid studier med professionella tjänstemän visat sig effektiv när det kommer till genererad information då tränade tjänstemän har samlat in mer information (Oleszkiewicz, Granhag & Kleinman, 2017). Intervjuledare tränade i tekniken har även ansetts mindre ivriga på ny information och källorna under förhållandet har ansett att en mindre andel av den lämnade informationen var ny för intervjuledaren (Granhag, Sakrisvold, Oleszkiewicz & Kleinman, 2019; Oleszkiewicz et al., 2017).

Indirekt ämnesstyrning. I många informationsframlockande operationer är det inte möjligt att ställa raka frågor om den information som eftersöks, varpå det är nödvändigt att maskera de specifikt eftersökta ämnena. Taktiker för indirekt ämnesstyrning där intervjuledaren indirekt styr in källan till information på ämnet och ämnesstyrningen inte upplevs av källan, utgör därför ett spännande inslag i forskningen om informationsframlockning. Måttet på den framlockade informationen har vid tidigare forskning utgjorts av hur mycket information som kan lockas fram i kontrast till hur specifik information kan lockas fram (Granhag et al., 2016). Fältet för indirekt ämnesstyrning skiftar med andra ord även fokus från hur mycket information som lockas fram till hur specifik information kan lockas fram.

Fastän detta fält fortfarande är utforskat sett till effektiva taktiker har det dock hittats stöd för att denna form av taktiker förekommer inom informationsframlockande operationer (Oleszkiewicz & Granhag, 2017). Ett intressant resultat från forskningen är en analys som studerade transkriberat material från ett antal *undercover* operationer. Resultatet visade att taktiker för indirekt informationsframlockning var ett förekommande inslag i de tillvägagångssätt som analysen resulterade i. De identifierade taktikerna benämndes *subtil uppmuntran* och *avslöjande* (Oleszkiewicz & Granhag, 2017).

En potentiell taktik inom området för indirekt ämnesstyrning utgörs av Mockingbird taktiken (Oleszkiewicz & Granhag, 2017). Taktiken går ut på att hanteraren under interaktionen med informanten börjar tala om ett ämne, såsom sin förälder eller senaste resa. Informanten förväntas då automatiskt följa med och själv börja prata om sin egen erfarenhet av ämnet. Taktiken grundar sig på psykologiska fenomen som sker under dialoger (Lidell & Wikholm, 2018). Främst går det att finna stöd för taktikens grundprinciper i Pickering och Garrods (2004) modell *interactive alignment*. Denna modell utgörs av att individer under ett samtal, genom omedveten *priming*, blir anpassade på flera olika lingvistiska nivåer och modeller (Pickering & Garrod, 2004). Förhoppningen med taktiken är även att det aktuellt eftersökta ämnet ska bli anpassat under interaktionen. En av de första testerna av taktiken resulterade i delvist stöd för Mockingbird taktiken i form av genererad information samt sett till upplevelsen av eftersökta ämnen hos deltagarna som utsattes för taktiken (Lidell & Wikholm, 2018).

Det finns även resultat för potentiella indirekta ämnesstyrningstaktiker att hämta från andra fält. Ett sådant fält utgörs av hur undermedveten påverkan i form av *priming* kan göra sociala koncept och beteenden mer tillgängliga (Bargh, Chen & Burrows, 1996). I detta fall utgörs denna påverkan av miljömässig *priming* och dess effekt på informationsgenerering (Dawson, Hartwig, Brimbal & Denisenkov, 2017). Miljömässig *priming* i form av öppenhet i intervjurummet, sett till storlek på rummet, har visat sig påverka mängden information genererad, sett till mängden detaljer, samt graden av tillmötesgående källor (Dawson et al., 2017). Genom *priming* av en säker anknytning, vilket i sin tur resulterat i aktiverande av konceptet avslöjande, har verbalt tillmötesgående beteende uppnåtts i HUMINT liknande intervjuer och mer information har genererats (Dawson, Hartwig & Brimbal, 2015). *Priming* skulle därför kunna vara ett aktuellt fenomen även vid indirekt ämnesstyrning. Med hjälp av miljön under interaktionen kan vissa koncept aktiveras och bli mer kognitivt tillgängliga, varpå

ämnestyrningen mot dessa ämnen underlättas. Det ska dock understrykas att upprepade studier om *priming* har visat motsägande resultat vilket har resulterat i kritik om fenomenets tillförlitlighet (e.g., Doyen, Klein, Pichon & Cleeremans, 2012; Shanks et al., 2013). Experimentledarnas medvetenhet av förhållanden och mätredskapens påverkan har bland annat presenterats som potentiella felkällor (Doyen et al., 2012).

Ett av de mer kända intervjuprotokollen för intervjuer med vittnen utgörs av den kognitiva intervjun (Fisher, Geiselman & Amador, 1989). Intervjuprotokollet bygger på psykologiska och sociala aspekter för att förbättra såväl minne som samspelet under interaktionen. Detta exempelvis genom tydliga instruktioner i början av intervjun hur interaktionen kommer utspela sig samt genom specifika minnestekniker vid återberättandet (Fisher et al., 1989; Rivard et al., 2014). Den kognitiva intervjun och olika typer av minnestekniker har visat sig vara effektiva även under HUMINT operationer (Leins et al., 2014). Individer under förhållanden med den kognitiva intervjun har uppvisat en bättre minnesförmåga och bättre återkallande av eftersökta minnen och relaterad information (Leins et al., 2014; Rivard et al., 2014). De positiva resultaten av den kognitiva intervjun kan bland annat härledas till användandet av kontextåterinsättande samt instruktioner till källorna som förbättrar koncentrationen (Fisher et al., 1989). Effektiviteten av dessa metoder kan även diskuteras utifrån det faktum att majoriteten av informationen kommer från källans egna återberättande och utifrån avsaknaden av direkta frågor och styrning från intervjuledarens sida (Leins et al., 2014; Rivard et al., 2014). Sett till indirekt ämnestyrning skulle dessa taktiker och strategier kunna vara effektiva när det kommer till att styra in källan på efterfrågad information. Det faktum att individen uppmuntras att vara den som talar mest utan att behöva svara på direkta frågor skulle exempelvis kunna fungera som en taktik för indirekt ämnestyrning. Om källan till information redan diskuterar ett specifikt ämne, genom eget återberättande, är det lättare för hanteraren att sakta styra in på det ämnet eller relaterade aspekter.

Syfte och frågeställningar

Indirekt ämnestyrning avser taktiker där syftet är att indirekt styra in en källa till information på ett eftersökt ämne samtidigt som det objektiva informationsmålet förblir dolt. Lidell & Wikholm (2018) utförde den första studien på indirekt ämnestyrning där fokus var att utvärdera en potentiell taktik för detta syfte. Den aktuella studien bygger vidare på Lidell & Wikholms (2018) arbete men skiftar fokus till att kartlägga vilka taktiker som professionella hanterare använder sig av under indirekt ämnestyrning. Syftet uppfylldes genom att analysera aktiva professionella hanterares agerande, med avseende på indirekt ämnestyrning, under en interaktion med en källa i en laboratoriestudie. Fältet för indirekt ämnestyrning befinner sig fortfarande i starten av sitt utvecklande, såväl till potentiella taktiker som till hur denna typ av taktiker ser ut hos professionella hanterare. Detta tomrum av forskning avsåg denna studie att hjälpa till att fylla genom den explorativa undersökningen.

Frågeställningar.

- Hur bär hanterare sig åt för att utföra indirekt ämnestyrning och dölja sitt informationsmål under en interaktion?
- Skiljer sig de uppkomna taktikerna för indirekt ämnestyrning åt i effektivitet, sett till svarsbenägenhet på de eftersökta ämnena?

Metod

Denna studie är en del av ett existerande projekt där de två datainsamlingstillfällena redan tagit plats. Data för den aktuella analysen utgjordes av data från kontrollgruppen i studien. Fokus för originalstudien utgjordes av att studera en potentiell taktik för indirekt ämnestyrning,

Mockingbird taktiken. Genom ett kvasi-experiment har interaktioner mellan en professionell hanterare och en informant skett över ett Skype-samtal. Hanterarnas mål under interaktionen var att få ut information om tre specifika ämnen, källans nuvarande boende, yrkeshistorien för en av källans föräldrar samt en resa källan nyligen gjort. Inom respektive ämne eftersöktes även information om fem underkategorier (se Tabell 1). Målet för hanterarna var även att få ut denna information från informanterna utan att informanterna skulle bli varse om det egentliga informationsmålet.

Undersökningsdesign

Denna studie utgjordes av en *mixed methods* studie då det förekom såväl kvalitativa som kvantitativa inslag (McQueen & Knussen, 2013). Den primära delen av studien utgjordes av en kvalitativ del då en tematisk analys utfördes på delar av insamlad data. Fokus för den tematiska analysen var att kartlägga de taktiker som hanterarna använde sig av för att dölja den eftersökta informationen under interaktionen. Baserat på resultatet från den kvalitativa analysen, sett till framkomna taktiker, förekom även en kvantitativ analys av data. Syftet var då att mäta effektiviteten hos taktikerna sett till svarsbenägenhet på de tre ämnena och underkategorierna.

Deltagare

Deltagarna i den aktuella studien utgjordes av deltagare som antog rollen som informanter i studien. Deltagarna utgjordes även av professionella hanterare inom Polismyndigheten från två regioner i Sverige.

Informanter. Rekrytering av individerna i denna grupp skedde via Göteborgs universitets rekryteringsverktyg på Psykologiska institutionen. Valet av rekrytering kan därför sägas ha utgjorts av ett bekvämlighetsurval och en tillgänglighetsprincip då de fanns tillgängliga via detta rekryteringssystem (McQueen & Knussen, 2013). Antalet deltagare i gruppen utgjordes av 27 deltagare. Gruppen av deltagare utgjordes av 20 kvinnor och 7 män i åldrarna 20–69 ($M=33.04$, $Mdn=29$, $SD=13.25$). 17 av deltagarna var studenter och resterande hade en annan sysselsättningsgrad, såsom arbetande, arbetssökande, sjukskriven, inväntande på kommande anställning samt pensionär.

Hanterare. För hanterarna användes ett ändamålsenligt urval (McQueen & Knussen, 2013), då det är inom denna grupp av samhällsaktörer som den undersökta gruppen av taktiker ska användas. Urvalet kan även anses ha utgjorts av ett bekvämlighetsurval och en tillgänglighetsprincip då en etablerad kontakt redan existerade mellan Göteborgs Universitet och Polismyndigheten (McQueen & Knussen, 2013). Deltagarna i denna grupp utgjordes av 27 deltagare. Gruppen av deltagare utgjordes av 4 kvinnor och 21 män i åldrarna 29–59 ($M=42.20$, $Mdn=42$, $SD=7.63$). Gruppens deltagare skiljde sig åt i arbetslivserfarenhet inom polisen, med ett spann mellan 3–38 år samt sett till antal år arbetande som hanterare, från 0.5–13 år. Deltagarna arbetade inom Polismyndigheten i Malmö ($n=12$) samt inom Polismyndigheten i Stockholm ($n=15$).¹

Instrument

Den data som analysen grundades på utgjordes av de 27 inspelade interaktionerna samt det transkriberade materialet från interaktionerna. De inspelade Skype-samtalen varierade i längd mellan 5–35 minuter med en medellängd på ca 18 minuter. Antal ord varierade från 728–6056 ord över de 27 interaktionerna, med ett medelvärde på 2891 ord.

---

¹ Information om kön samt statistiska uträkningar kring ålder, tid inom Polismyndigheten samt tid som hanterare baseras på 25 av deltagarna inom denna grupp, då denna data saknades för 2 deltagare.

Två större enkäter användes under originalstudien. Informanternas enkät mätte deras upplevelse av interaktionen samt deras upplevelse av hanteraren (Bilaga 1). Vidare undersöktes även informanternas upplevelse av specifika ämnen som diskuterats, mönster i hanterarens sätt att föra sig på samt eventuella informationsmål under interaktionen. Informanterna fick även svara på frågor om de eftersökta ämnena och underkategorierna. Information om ålder, kön samt sysselsättning samlades även in. Hanterarnas enkät mätte också aspekter kopplat till deras upplevelse av interaktionen de haft med informanten (Bilaga 2). Hanterarnas enkät bestod även av delar där de fick utvärdera sina egna prestationer under interaktionen samt skatta och beskriva eventuella likheter och skillnader mellan denna uppgift och deras vanliga arbetsuppgifter. Information om ålder, kön, arbetad tid inom Polismyndigheten samt arbetad tid som hanterare samlades även in.

Den data från enkäterna som användes i denna analys utgjordes främst av informationen om deltagarna, såsom kön, ålder, yrke och aktiv yrkestid. Information om hanterarnas utvärdering av sitt agerande under interaktionen användes också i den aktuella analysen. Denna information utgjordes av de taktiker som de tänkte använda sig av under den kommande interaktionen samt deras utvärdering av sina prestationer efter avslutad interaktion. Ytterligare information från hanterarnas enkät som användes utgjordes av deras skattning på en skala över hur lik denna uppgift var deras vanliga arbetsuppgifter (1 = *inte alls lik*, 7 = *mycket lik*). Informationen utgjordes även av hanterarnas egna beskrivande av eventuella skillnader mellan denna uppgift och deras vanliga arbetsuppgifter med källor (se Bilaga 1 & 2 för mer information om respektive enkät).

Tillvägagångssätt

Nedan följer en kortare genomgång av de interaktioner från originalstudien som analysen baseras på för att ge en överblick över tillvägagångssättet under interaktionerna. Resterande underrubriker beskriver det arbete som tagit plats under aktuell analys.

Interaktioner. Informanterna anlände till Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet där interaktionerna skulle ta plats. De fick på plats fylla i samtyckesformulär samt fick relevanta instruktioner till de mobiltelefoner som skulle användas under interaktionen för att spela in samtalet. Väl på plats i rummet, där interaktionen skulle utföras, fick informanterna instruktioner via ett informationsblad där det kommande samtalet beskrevs (Bilaga 3). Efter detta blev informanterna uppringda av sin hanterare. När interaktionerna var över fick informanterna fylla i den efterföljande enkäten. När samtliga steg i studien var utförda, informerades informanterna om studiens egentliga syfte, mottog sin kompensation och tackades för deras medverkan.

Hanterarna från respektive polismyndighet befann sig på respektive ort. Efter att ha mottagit muntlig samtyckesinformation, mottagit sina instruktioner (Bilaga 4) och förberett sig genom att lista tänkta taktiker inför interaktionen, ringde respektive hanterare upp sin informant. Hanterare fick information om att de under interaktionen skulle få ut information om tre ämnen, informantens nuvarande boende, yrkeshistorien för en av informantens föräldrar samt en resa informanten nyligen gjort. Inom respektive ämne skulle hanterarna även få ut information om fem underkategorier (Tabell 1). Samtliga hanterare informerades om vikten av att dölja vilken information de var ute efter. Efter interaktionen med informanterna fick hanterarna fylla i den efterföljande enkäten.

Tabell 1

Eftersökta ämnen under interaktionerna samt tillhörande underkategorier.

Källans nuvarande boende	Yrkeshistorien för en av källans föräldrar	En resa källan nyligen har gjort
Där hen bor	Föräldrarnas nuvarande yrke	Resmålet
Typ av boende	Hur länge hen har arbetat där	Hur länge resan varade
Hur länge hen har bott där	Var (geografiskt) arbetet äger rum	När resan inträffade
Vem, om någon, hen bor med	Ungefärlig lönenivå på arbetet	Anledning till resan
Den ungefärliga kostnaden för hyran	Föräldrarnas tidigare yrken	Vem, om någon, reste källan med

Tematisk analys. Samtliga inspelade interaktioner transkriberades. Då fokus för transkriberingar låg på vad som sades under interaktionen och hur respektive part förde sig, transkriberades allt tal. Känslorframkallningar och uttryck uteslöts från transkriberingarna. I och med att fokus låg på vad som sades antogs en semantisk utgångspunkt under analysens gång, en utgångspunkt som ofta går från beskrivande till tolkande (Braun & Clarke, 2006). Den tematiska analysen antog ett induktivt tillvägagångssätt då analysen och tolkningarna var explorativa och data har fått tala för sig självt (Braun & Clarke, 2006). Analysen var dock inte helt friad från teoretiska förutsättningar, eftersökta områden och frågeställningar sett till det faktum att indirekta ämnesstyrningstaktiker undersöktes i analysen. För denna tematiska analys antogs ett realistperspektiv sett till kunskapssynen i analysen. Detta innebär att den kunskap som genereras ämnar beskriva ett verkligt fenomen som sker i världen, på ett så noga sätt som möjligt (Brown & Clarke, 2006; Willig, 2013). I och med detta perspektiv avsågs de sociala processerna som skedde under interaktionerna att identifieras, studeras samt beskrivas.

Den tematiska analysen utfördes utifrån Braun och Clarkes (2006) modell med sex steg för utförandet av en tematisk analys. Stegen under den tematiska analysen utgjordes av att lära känna data, kodning av data samt sökandet av teman i data baserat på uppkomna koder. Vidare utgjordes stegen av granskande av teman, definiering av teman samt producerande av resultat från analysen (Braun & Clarke, 2006). Det första steget, vars fokus var att lära känna data tog vid redan vid transkriberingen av interaktionerna då eventuella framtida mönster långsamt framträdde. Detta steg skedde även under själva analysperioden då den initiala kodningen genomgicks och förfinades flertalet gånger. De initiala koderna i den tematiska analysen utgjordes av indirekta ämnesstyrningstaktiker som hanterarna använde sig av för att diskret styra in informanterna på de specifikt eftersökta ämnena. Den initiala kodningen utgjordes även av generella beteendemönster för hur hanterarna förde sig under interaktionen. Koderna representerade såväl längre talsekvenser av interaktionerna som konkreta meningar. Detta för att fånga olika aspekter av interaktionen och hanterarnas agerande för att styra in på respektive ämne. Samma sekvens av interaktionen kunde även kodas för flera olika aspekter, exempelvis hur hanterarna initierade ämnet och hur de senare svarade på informantens svar.

Efter den initiala kodningen skrevs samtliga koder ut och färgkodades efter eventuella likheter. Efter den initiala grupperingen av koderna började ett mönster framkomma och detta

mönster bearbetades och granskades genom att gå igenom de citat som koderna byggde på. Detta arbete utfördes för att säkerställa eventuella samband mellan koderna samt för att förfinas framkomna teman genom att omplacera och ombearbeta koderna. En stor del av analysen lades på just detta förfiningsarbete för att i slutändan komma fram till och definiera aktuella teman.

Som tidigare nämnts framkom även generella mönster av hanterarnas agerande under interaktionerna samt mönster som fokuserade på hur de förde sig under interaktionen när ämnet redan var initierat. Dessa mönster och grupper ansågs efter den första delen av analysen som mindre väsentliga eftersom fokus för analysen var indirekt ämnesstyrning och hur hanterarna hade uppnått detta mål. Dessa grupperingar genomgick dock en lika noggrann genomgång som koderna för indirekt ämnesstyrning.

Kvantitativ analys. Den kvantitativa analysen fokuserade på att studera effektiviteten hos de taktiker som den tematiska analysen resulterade i. Denna analys utfördes genom att transkriberingarna kodades efter vilka svar på eftersökta underkategorier som framkommit. Baserat på denna kodning kodades även vilken av de framkomna taktikerna som användes för att initiera ämnet i de sekvenser där svar på underkategorierna framkom. Under kodningen användes två kodare som utförde arbetet i båda kodningsomgångarna.

Inför kodningen skapades två olika manualer. Den första kodningsmanualen skapades för den initiala kodningen där uppgiften bestod av att koda var i transkriberingarna som svar på respektive underkategori framkom. Den manual som kodarna fick tilldelat sig innehöll information om det transkriberade materialet samt instruktioner för uppgiften som väntade (Bilaga 5). Kodarna fick instruktioner om att koda varje svar på respektive underkategori genom att framför svaret markera med specifikt utvalda benämningar för respektive underkategori inom en gulmarkerad parentes. Kodarna fick även information om att endast koda första gången som svar på respektive underkategori förekom under interaktionerna. Det fanns med andra ord 15 möjliga kodningsalternativ att finna i respektive interaktion. Efter att kodarna fått testa att koda på utdrag från materialet och diskuterat eventuella skillnader i deras svar, fick de båda koda hälften av materialet. Efter att de kodat detta material undersöktes interbedömarreliabiliteten. Efter analysen av reliabilitet, tog en av kodarna över och kodade resterande av materialet. Efter detta diskuterades eventuella skillnader i svaren på den del av materialet som båda hade kodat, varpå det endast kvarstod ett resultat från den första kodningen.

Efter att den första kodningen var avklarad informerades kodarna om det andra steget i kodningen genom samma procedur som vid den första kodningen. Efter en genomgång av uppgiften fick kodarna testa att koda sekvenser från materialet och diskutera eventuella skillnader i deras svar. En manual skapades även för den andra kodningen (Bilaga 6). Denna manual innehöll information om interaktionerna som kodningen baserades på, vilken information som eftersöktes under dessa interaktioner samt beskrivning av den första kodningen. Den andra kodningen fokuserade på att koda materialet efter vilken taktik, sett till de uppkomna temana, som användes för att styra in på respektive efterfrågat ämne och underkategori. Till sin hjälp hade kodarna det kodade materialet från den första kodningen i form av de markerade svaren på underkategorierna. I kodningsmanualen fanns därför även information om de tre övergripande teman som representerade hanterarnas taktiker för den indirekta ämnesstyrningen. Den använda taktiken för respektive underkategori noterades i ett Excell ark. De två kodarna kodade båda hälften av materialet, varpå interbedömarreliabilitet analyserades. Efter detta tog en av kodarna över den resterande kodningen. Även under denna kodningsomgång diskuterades eventuella skillnader i kodarnas svar från de dokument som de båda kodat samtidigt.

Interbedömarreliabilitet. Interbedömarreliabilitet för den första kodningen av materialet analyserades med hjälp av *intraclass correlation* (ICC), på materialet som de två kodarna kodat samtidigt. Resultatet från denna analys visade på en måttlig till god reliabilitet,

sett till markering av svar på underkategorier i de 14 dokumenten. *Single measures ICC* visade på .877, 95% CI= [.660, .959].

Interbedömarreliabilitet för den andra kodningen analyserades med hjälp av *Cohen's Kappa*. Analysen baserades på kodarnas svar från de 14 dokument som de två kodarna kodat samtidigt. Resultatet visade på en måttlig reliabilitet med ett Kappa värde på .51. 68% av fallen hade överensstämmande svar.

Etiska överväganden

Originalstudien godkändes av FBI:s etiska nämnd. Deltagarna har fått information om samtycke samt fått information om frivilligheten i deras medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Den eventuella information som ej kunde ges innan studiens genomförande, för att syftet med studien inte skulle äventyras, har givits i efterhand (Willig, 2013). I detta fall utgjordes denna information av de eftersökta ämnena samt interaktionsmålet. Då data redan var insamlad så har stor vikt sett till etiska riktlinjer under denna analys utgjorts av hantering och anonymisering av data. Konfidentialitet har efterföljts under studiens gång genom att känslig information förhindrats från att hamna i händer på obehöriga (Vetenskapsrådet, 2002). Samtliga deltagare benämndes under interaktionerna med ett id-namn för att anonymisera transkriberingarna och skydda deltagarnas identitet. Även texten anonymiserades i de fall där detta var nödvändigt. De framkomna svaren på de eftersökta ämnena innefattade i vissa fall information som i viss mån kunde anses för avslöjande. Arbetet under transkriberingen innebar därför ett extra noga övervägande vid anonymiseringen sett till detaljer kring de eftersökta ämnena som ej kunde tas bort. Deltagarna har informerats om att data kan komma att delas med andra forskare och berörda inom projektet. Vid de tillfällen det har skett i denna studie har det endast varit till berörda som arbetat inom projektet. Nyttjandekravet har med andra ord noga följts under denna analys och studie (Vetenskapsrådet, 2002). Data som samlats in under projektets gång har använts i forskningssyfte och har inte lånats ut till obehöriga (Willig, 2013).

Resultat

Manipulationskontroll

En deskriptiv analys av hanterarnas svar på hur lik uppgiften var deras vanliga uppgifter med källor utfördes. Resultatet visade att svaren varierade från 1–6 över de 24 svar som analysen baserades på ($M=3.63$, $SD=1.69$)². En ytlig analys av hanterarnas beskrivande av eventuella skillnader mellan uppgiften och deras vanliga arbetsuppgifter, visade på skillnader. En skillnad utgjordes av samtalsämnet, då fokus för vanliga interaktioner med informanter tenderar att fokusera på andra individer. Ytterligare skillnader som beskrevs utgjordes av att hanterarna i deras vanliga arbete vanligtvis har tydliga syften med kontakten, syften som är kända för båda parter. Hanterarna och informanterna har ofta redan en etablerad kontakt sedan tidigare varpå hanterarna har god kännedom om informanten som de kontaktar³. Det förekom dock även svar som visade på likheter med vanliga arbetsuppgifter, såsom behovet för hanterarna att ibland behöva dölja eftersökt information.

---

² Analysen baseras på svar från 24 hanterare då 3 enkätsvar på denna fråga saknades.

³ Analysen baserades på svar från 23 hanterare då 4 enkätsvar på denna fråga saknades.

Tematisk analys

Från den tematiska analysen över indirekta ämnesstyrningstaktiker som hanterare använde sig av under interaktionen, framkom tre övergripande teman med respektive underteman. De framkomna temana benämndes *Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt*, *Ämnesstyrning genom tillbakastyrning* samt *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen*. Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt resulterade i två underteman som benämndes *Redan diskuterat ämne* samt *Annat ämne föranleder ämnesstyrningen*. Ämnesstyrning genom tillbakastyrning resulterade i två underteman som benämndes *Sammanfattning av vad som tidigare uppkommit* samt *Styrning åter med hjälp av annan aspekt*. Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen resulterade i två underteman som benämndes *Ämnesstyrning med hjälp av missvisande syfte* samt *Återkoppling av frågor och svar till missvisande syfte* (Tabell 2).

Tabell 2

Redovisning av teman, underteman samt förekomsten av underteman i interaktionerna.

Tema	Undertema	Förekomst
1. Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt	1.1 Redan diskuterat ämne	23/27
	1.2 Annat ämne föranleder ämnesstyrningen	5/27
2. Ämnesstyrning genom tillbakastyrning	2.1 Sammanfattning av vad som tidigare uppkommit	11/27
	2.2 Styrning åter med hjälp av annan aspekt	5/27
3. Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen	3.1 Ämnesstyrning med hjälp av missvisande syfte	20/27
	3.2 Återkoppling av frågor och svar till missvisande syfte	13/27

1. Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt

Detta tema visade på tendenser att styra in på de eftersökta ämnena samt relevanta områden med hjälp av andra aspekter och ämnen. Dessa aspekter kunde både utgöras av andra redan diskuterade ämnen som utgjorde en röd tråd under samtalet (exempelvis informantens livssituation) samt ej tidigare diskuterade ämnen och aspekter. Bland dessa aspekter kunde även hanterarens egen erfarenhet av de eftersökta ämnena föranleda ämnesstyrningen.

1.1 Redan diskuterat ämne. Ett återkommande mönster utgjordes av användandet av redan diskuterade ämnen för att styra in på de eftersökta ämnena. Med hjälp av den röda tråd som interaktionerna hade kunde hanterarna genom indirekt ämnesstyrning styra in på det eftersökta ämnet och underkategorier genom att ställa frågor utifrån det informanterna berättade. Det förekom alltså ett invävande av det eftersökta ämnet i större perspektiv och andra ämnen som diskuterades under samtalets gång, exempelvis livssituationen. Ett tydligt och återkommande mönster var exempelvis att via informanternas val av antingen studier eller arbete styra in på föräldrarnas yrkeshistoria. Med hjälp av svar från ett tidigare eftersökt ämne

kunde hanterarna även styra över till andra eftersökta ämnen, varpå en sammanvävning av flera av de eftersökta ämnena skedde.

Hanterare: "Spännande. Vart har du fått det här intresset ifrån? Är det någon av, har du någon förälder som har jobbat med det här eller vart kommer spåret ifrån?"

Informant: "Nej, det har jag faktiskt inte. Jag vet inte riktigt vart jag har fått intresset ifrån. Jag bara är intresserad av moral och etik, kanske för jag har läst filosofi."

Hanterare: "Ja men så kan det ju vara, så har du hamnat på det här spåret då." /.../

Hanterare: "Ja men precis, så är det ju. Jag valde väl ett helt annat spår också i jämfört med mina föräldrar."

Informant: "Ja men det tror jag nog att man kan säga för båda mina föräldrar har varit lärare och jag kommer ju hamna där någon gång eftersom jag troligtvis kommer jobba på ett universitet."

(Interaktion 24)

I flera av interaktionerna var, som tydligt framgår från citatet ovan, användandet av individen i fokus en naturlig övergång till andra individer i dennes liv, främst då föräldrarna. Det förekom dock även fall där fokus på andra individer i informanternas omgivning ledde fram till en diskret styrning mot informanten och de eftersökta ämnena ifråga. Detta vid exempelvis resa där familjemedlemmars resvanor ledde fram till informantens resvanor.

Hanterare: "Men då kan jag tänka mig att eftersom mamma pratar spanska, då reser hon en hel del?"

Informant: "Nja, så där, det är väl mer semesterresor. Pappa däremot reser mycket mer, han är en riktig globetrotter men ja..."

Hanterare: "Har du rest med honom någonting den sista tiden?"

Informant: "Ja, vi var i Ryssland tidigare i år tror jag det var, tidigare i år eller slutet av förra året, jag kommer inte ihåg, det var nog i slutet av förra året, jag kommer inte ihåg."

(Interaktion 12)

Studentlivet som många av informanterna levde, visade sig vara en bra inkörsport sett till individens resvanor och möjlighet till detta. Ytterligare aspekt, baserat på informanternas livssituationer som studenter, som hanterarna kunde styra in på var boendeaspekten.

Hanterare: "Ja okej, så bor du hemma då fortfarande eller bor ni, har du flyttat hemifrån på studentlägenhet?"

Informant: "Nej jag bor, jag bor fortfarande hemma."

Hanterare: "Du bor hemma, ja, okej, ja, det är väl en trygghet att bo hemma och dessutom är det jätkligt dyrt nu för tiden om man är student också."

(Interaktion 13)

1.2 Annat ämne föranleder ämnesstyrningen. I vissa enstaka interaktioner föranleddes ämnesstyrningen mot efterfrågat ämne genom ett annat ämne eller aspekt som tidigare inte hade diskuterats under interaktionen. Denna typ av ämnesstyrning kunde utgöras av direkta frågor som initiering men tenderade att fokusera på en annan aspekt.

Hanterare: "Jaha, annars då, vad gillar du att göra på fritiden då?"

Informant: "På fritiden?"

Hanterare: "Eller du kanske inte har någon fritid?"

Informant: "Nja, inget speciellt eller jag går på bio och sådant där."

Hanterare: "Du är ingen, ingen skidåkare?"

Informant: "Nej, verkligen inte."

Hanterare: "Nej, okej. Jag gillar ju skidor så jag tänkte..."

Informant: "Eller jag åkte faktiskt utför nyligen, det var riktigt..."

Hanterare: "Jaså?" /---/

Hanterare: "Vart var ni någonstans och åkte då?"

(Interaktion 21)

Inom dessa andra aspekter och infallsvinklar mot ämnet skedde även ämnesstyrning med hjälp av att hanteraren bidrog med sin egen erfarenhet inom ämnet. Genom den egna erfarenheten av ämnet försökte hanteraren styra in individen på det eftersökta ämnet.

Hanterare: "Där ser man. Ska vi se, nu tappade jag bort vad jag egentligen skulle, kom precis tillbaka från resa vet du så jag är lite rådvill."

Hanterare: "Lite trött i huvudet, jetlagad, ja. Vi var i New York här en liten sväng."

Informant: "Häftigt."

Hanterare: "Ja, det var jättetrevligt. Gillar du att resa eller?"

Informant: "Ja, det älskar jag att göra."

Hanterare: "Då kan du få massa tips här för det gillar jag med. Island är en riktigt höjdare om man nu ska åka någonstans."

Informant: "Ja, häftigt."

Hanterare: "Du har inte vart där eller?"

(Interaktion 7)

2. Ämnesstyrning genom tillbakastyrning

Detta tema utgjordes av ämnesstyrning med hjälp av tillbakastyrning till de eftersökta ämnena efter att fokus för samtalet utgjorts av en annan aspekt och inriktning en stund. Denna tillbakastyrning utfördes med hjälp av sammanfattning av vad som tidigare framkommit varpå samtalet fortsatte med följdfrågor. Denna ämnesstyrning kunde även utföras med hjälp av tillbakastyrning mot ämnet med hjälp av en annan aspekt. Dessa andra aspekter kunde exempelvis utgöras av generella samtal om boendeområdet eller generella samtal om yrkesområdet.

2.1 Sammanfattning av vad som tidigare uppkommit. Denna typ av ämnesstyrning genom tillbakastyrning till det eftersökta ämnet innefattade hanterarens sammanfattande av vad som tidigare framkommit under samtalet. Denna sammanfattning kunde utgöras av konkret redogörelse av vad som tidigare sagts. Ett återkommande mönster utgjordes även av att hanterarna sammanfattade genom att starta sammanfattningen med att tydligt påpeka vad individen tidigare nämnt inom ämnet.

Hanterare: "Du nämnde, du bodde, Wieselgrensplatsen, var det så?"

Informant: "Ja."

Hanterare: "Jag är inte hemmavan i Göteborg."

Informant: "Ja, det stämmer."

Hanterare: "Okej. Hur länge har du bott där?"

(Interaktion 4)

2.2 Styrning åter med hjälp av annan aspekt. Inom denna underkategori kunde hanterarna försöka styra åter till de eftersökta ämnena med hjälp av en annan aspekt. Exempelvis diskuterades boendeorten från ett bredare perspektiv eller så styrde hanterarna åter till ämnet med hjälp av fokus på en annan infallsvinkel av det eftersökta ämnet. Styrningen åter kunde även fokusera på hanteraren och dennes uppkomna intresse av vad som tidigare sagts under interaktionen.

Hanterare: "Ja, det förstår jag. Jag blev lite fascinerad här av och tagen utav av den här resan som du hade gjort med din far och liksom och hela din familj."

Informant: "Jo."

Hanterare: "För jag var själv på Kuba här för, över jul och nyår faktiskt."

Informant: "Okej, ja, där har jag aldrig varit."

(Interaktion 22)

3. Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen

Flertalet av interaktionerna hade en röd tråd under samtalen då hanterarna inledde samtalen med ett tydligt missvisande syfte med interaktionen och varför de ringde upp informanterna. Detta syfte kunde utgöras av en trygghetsundersökning eller brottsförebyggande arbete, varpå informanterna i hanterans ögon utgjorde intressanta personer. Med hjälp av det missvisande syftet kunde hanterarna styra in på de eftersökta ämnena. Hanterarna kunde även återkoppla frågor och svar från informanterna tillbaka till det missvisande syftet.

3.1 Ämnesstyrning med hjälp av missvisande syfte. Inom detta undertema framgick det hur hanterarna, med hjälp av det missvisande syftet styrde in på eftersökta ämnen. Genom det missvisande syftet kunde de dölja de egentliga frågorna genom att väva samman de eftersökta ämnena med det missvisande syftet som hanterarna själva introducerade.

Hanterare: "Det är så också, vi har ju ett internationellt samarbete där vi gör trygghetsmätningar i dom flesta större städer i hela Europa, också vissa andra länder utanför det. Om du skulle jämföra din trygghet här, skulle du kunna applicera den någon annanstans där du också känt ungefär samma sak?"

Informant: "Jag skulle nog påstå att den känns, bara marginellt sämre än vad jag upplevt på semester i Holland eller Frankrike."

Hanterare: "Holland eller Frankrike, okej." /.../

Hanterare: "Var det några specifika städer du var i Frankrike eller Holland?"

(Interaktion 8)

Boende utgjorde ett av de eftersökta ämnena som hanterarna ofta styrde in på med hjälp av det missvisande syftet med interaktionen. Detta då flera av de missvisande syftena rörde området individen bodde i (exempelvis vid en trygghetsundersökning och vid förekomsten av inbrott i individens bostadsområde). I dessa fall utgjorde alltså ett av de efterfrågade ämnena

en underliggande aspekt i det missvisande syftet vilket underlättade styrningen in på det eftersökta ämnet. Detta förekom även för annat eftersökt ämne.

Hanterare: "Ja men precis och lite grann, för vi behöver ju veta lite grann vad som händer och så där. Det är ju inte alltid lätt för oss poliser att stå där ute, det är inte många som vill prata med poliser och så där men folk som bor där i området och speciellt i dom här bostadsområdena med lägenheter och så där, så flyttas mycket folk men du bodde inte i dom bostadsområdena, i lägenheter utan du bodde i någon..."

Informant: "Jag bor i villa, i villaområde." /.../

Hanterare: "Ja men precis, precis. Hur funkar det för dig, känner du, du har bott i staden länge och så där så du kan röra dig utan att det är några problem, i staden?"

Informant: "Ja, det tycker jag väl. I själva city är det liksom inga problem, det är väl mer utanför city som jag kan känna mig lite otrygg ibland."

Hanterare: "Ja men precis. Hur länge var det du hade bott i staden där?"

(Interaktion 5)

Ett återkommande mönster utgjordes av hanterarnas önskan av ett framtida möte eller en framtida kontakt med informanten vilket underlättade ett styrande mot de eftersökta ämnena. Detta framtida möte förklarades som ett möte där informanten skulle få mer information om det egentliga syftet med kontakten med hanteraren, efter det initiala samtalet som tog plats över telefon.

Hanterare: "Jag tar det gärna inte på telefon allt det här utan det bästa är om vi kunde ses, hur skulle det se ut för dig?"

Hanterare: "Vart bor du någonstans, vilken del av stan?"

Informant: "Jag bor ganska centralt."

Hanterare: "Var blir det ungefär då?"

Informant: "Nära skolan, Chalmers."

Hanterare: "Jaha. Är det något ställe där som vi kan träffas eller ska jag komma hem till dig eller någonting sådant eller vill du att vi ska träffas på en polisstation?"

(Interaktion 18)

3.2 Återkoppling av frågor och svar till missvisande syfte. Detta undertema utgjordes av hur hanterarna efter att de initierat ämnet, och vid eventuellt svar på frågan, kopplade svaret och samtalet åter till det missvisande syftet med interaktionen. Detta gjordes genom att hänvisa informantens svar till det missvisande syftet med interaktionen genom att svara och reflektera kring svaret utifrån det missvisande syftet med interaktionen.

Hanterare: "Du bor i Göteborg? Okej."

Hanterare: "Bor du själv eller?"

Informant: "Nej, jag bor fortfarande hemma hos mina föräldrar."

Hanterare: "Okej, okej."

Hanterare: "Ja, då kan det vara lite dumt kanske att träffas där för vi skulle gärna vilja prata med dig ensam om man säger så."

(Interaktion 15)

Efter initiering av ett ämne sett till det missvisande syftet och eventuella svar på frågorna och ämnena förekom ett visst förklarande av frågorna från hanterarnas sida. Det förekom även

ett sammanfattande av det som precis sagts genom att styra åter till det missvisande syftet med interaktionen. Vidare skiftade även hanterarna snabbt fokus efter svar på de eftersökta ämnen, med följdfrågor på ämnet kopplat till det missvisande syftet med interaktionen.

Hanterare: "Bara rent allmänt, vart åkte du senast någonstans, minns du vart du åkte?"

Informant: "Senast var det New York med sambon, då åkte vi ifrån Arlanda faktiskt."

Hanterare: "Ja. Var det lite, var det bra uppsnappning vid kontrollerna på den sidan eller?"

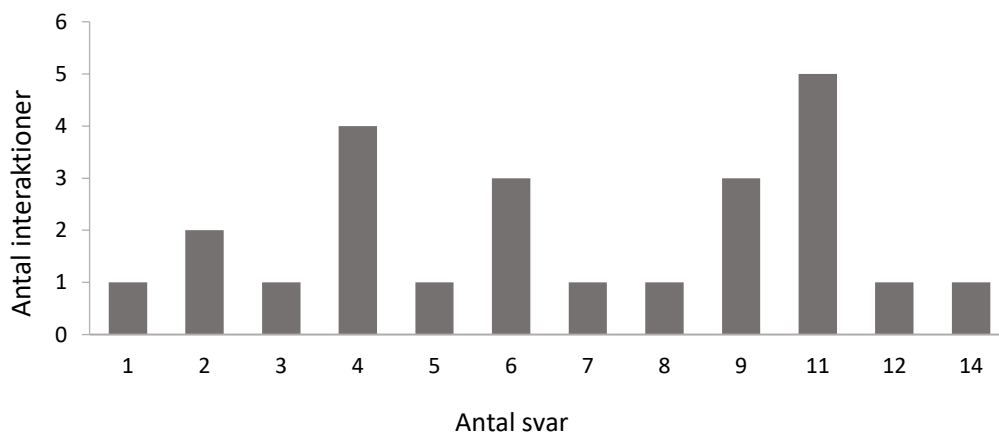
Informant: "Vad sa du nu?"

Hanterare: "Var, var kontrollen på, vilken avdelning, vilken flygplats landade ni på, var det JFK eller var det på..."

(Interaktion 25)

Kvantitativ analys

Analysen av kodningen av antal svar på underkategorier under interaktionerna visade att det, över de 27 interaktionerna, förekom totalt 194 svar av 405 möjliga svar på underkategorierna. Antalen svar över de 27 interaktionerna varierade mellan 1–14 svar per interaktion ($M=7.19$, $SD=3.48$).

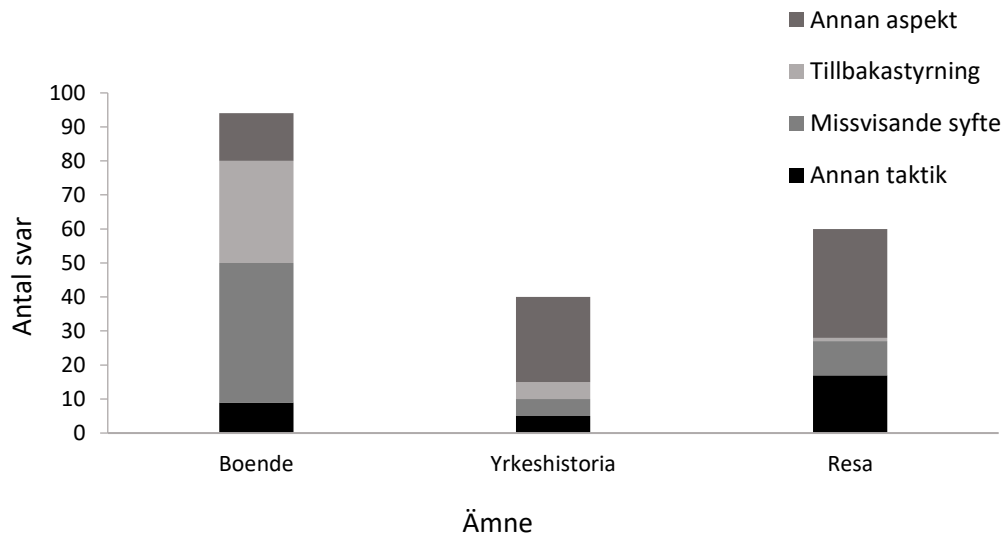
Figur 1. Representation av antal svar på underkategorier, per interaktion, från de 27 interaktionerna.

Antalet svar på underkategorier inom ämnet boende, över de 27 interaktionerna, hade ett spann mellan 1–5 svar per interaktion ($M=3.48$, $SD=1.19$). Antalet svar inom ämnet yrkeshistoria varierade mellan 0–4 svar per interaktion ($M=1.48$, $SD=1.22$) över de 27 interaktionerna. Svaren inom ämnet resa varierade över de 27 interaktionerna mellan 0–5 svar per interaktion ($M=2.22$, $SD=2.06$).

Den deskriptiva analysen av den andra kodningen, över använda taktiker för initieringen av ämnen, visade att de tre taktikerna, över de 27 interaktionerna, användes totalt 163 gånger. *Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt* förekom 71 gånger med ett spann mellan 0–9 gånger per interaktion, över de 27 interaktionerna ($M=2.63$, $SD=2.69$). *Ämnesstyrning genom tillbakastyrning* förekom 36 gånger med ett spann mellan 0–4 gånger per interaktion, över de 27 interaktionerna ($M=1.33$, $SD=1.59$). *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* förekom 56 gånger med ett spann mellan 0–8 gånger per interaktion, över de 27

interaktionerna ($M=2.07$, $SD=2.42$). Resterande svar kodades som genererade av annan taktik vilket förekom 31 gånger med ett spann mellan 0–5 gånger per interaktion, över de 27 interaktionerna ($M=1.15$, $SD=1.75$).

Figur 2. Representation av antal svar inom respektive ämne med avseende på använd taktik.

Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt resulterade i flest svar inom ämnet resa ($n=32$), följt av yrkeshistoria ($n=25$) och boende ($n=14$). Ämnesstyrning genom tillbakastyrning resulterade i flest svar inom ämnet boende ($n=30$), följt av yrkeshistoria ($n=5$) och resa ($n=1$). Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen resulterade i flest svar inom ämnet boende ($n=41$), följt av resa ($n=10$) och yrkeshistoria ($n=5$).

Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka ett nyutvecklat fält inom taktiker för informationsframlockning, mer specifikt taktiker för indirekt ämnesstyrning. Fältet för indirekt ämnesstyrning har potential att bidra med värdefulla taktiker för olika typer av domäner och operationer och är ett spännande inslag i forskningen. Den huvudsakliga frågeställningen fokuserade på hur hanterare bär sig åt för att indirekt styra in informanter på specifikt efterfrågade ämnen samt för att dölja informationsmålet under interaktionen. Vidare undersöktes även eventuella skillnader i effektivitet hos de framkomna taktikerna, sett till svarsbenägenhet på de eftersökta ämnena.

Mitt resultat får stöd i flera av de tidigare föreslagna fälten inom forskningen. Exempelvis går det att finna likheter mellan de framkomna taktikerna och Mockingbird taktiken (Lidell & Wikholm, 2018; Oleszkiewicz & Granhag, 2017). Detta då det framkom i resultatet att hanterarna, främst under Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt och underteman delade med sig av egna erfarenheter. Även Ämnesstyrning genom tillbakastyrning har likheter med Mockingbird taktiken. Detta då hanterare styrde åter genom att hänvisa till deras uppkomna intresse av ämnet och aspekter som tidigare diskuteras. Detta talar för effektiviteten hos avslöjande och att dela med sig av personliga åsikter, tankar och erfarenheter (e.g., Laurenceau, Barrett & Pietromonaco, 1998; Sprecher, Treger, Wondra, Hilaire & Wallpe, 2013). Detta resultat, sett till avslöjande, är dock inte förvånande då beteendenaspekter inom rapportbaserade interaktioner går att koppla till detta fenomen (Allison et al., 2013). Då rapport i sin tur anses

som en grundsten för lyckade informationsgenererande taktiker och operationer (Kelly et al., 2013), stärks slutsatsen av vikten av avslöjande.

Resultatet visade på en form av strategisk ämnesstyrning genom ett snabbt skifte av fokus, både för att föranleda ämnesstyrningen och för att styra fokus iväg från den framkomna informationen. Detta tonade ner vikten av ämnet och den information som framkommit. Sett till tidigare forskning går det att finna stöd för detta agerande i Scharffs illusion av att veta allt och i ignorerandet av ny information (Granhag et al., 2016). I mitt resultat uppnåddes detta genom att hanterarna snabbt styrde iväg efter svar på ämnet vilket särskilt framkom under *Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt*. Det kan antas att detta användande av andra ämnen är ett strategiskt skifte av fokus för att avstyra informantens fokus från det efterfrågade ämnet. Även under *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* förekom det strategisk ämnesstyrning i hur hanterarna styrde över till andra aspekter efter svar. Även det faktum att hanterarna kopplade åter svar till det missvisande syftet, förklarade frågor utifrån syftet och fokuserade på andra aspekter kan tyda på någon form av strategisk ämnesstyrning.

Under analysen uppkom svårigheter med att hålla isär ämnesstyrning mot ämnen och taktiker när diskussionen redan var inne på ämnet. Eftersom indirekt ämnesstyrning är outforskat kan indirekta ämnesstyrningstaktiker dock även komma att inkludera taktiker för när ämnet redan diskuteras. Ett av de framkomna temana utgjordes av beteende när de var inne på ämnet, sett till hur hanterarna förklarade eventuella svar och frågor. Resultatet var på så sätt intressant sett till överensstämmelsen mellan hur hanterarna agerade såväl under diskussionen av ämnet som när de initierade ämnet. Framtida forskning får utvisa om ämnesstyrning även kan inkludera beteende när ämnet redan är initierat. Ett fenomen som skulle kunna bli aktuellt som en taktik är *the echo effect* (Kulesza, Dolinski, Huisman & Majewski, 2014) vilket syftar till de prosociala fördelar som verbal härmning av utsagor kan ha under sociala interaktioner (Kulesza et al., 2014; Van Baaren, Holland, Steenaert & Van Knippenberg, 2003)

Ämnet boende resulterade i flest svar, baserat på resultatet från kodningarna. Sett till diskuterade ämnen så är boende ett mer lättdiskuterat ämne, då det är något som båda parter kan relatera till. De andra två ämnena är eventuellt svårare att diskutera med en främling. Detta resultat är inte förvånande, då liknande resultat erhöles under en utvärdering av den tidigare nämnda Mockingbird taktiken (Lidell & Wikholm, 2018). Det faktum att två av taktikerna resulterade i flest svar inom boende hänvisar jag som tidigare nämnt till det faktum att boende är ett mer naturligt ämne att diskutera. Boende vid *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* utgjorde ofta även basen i det missvisande syftet. Boende förekom även flest gånger under temat för *Ämnesstyrning genom tillbakastyrning* vilket tyder på att ämnet var ett förekommande inslag under interaktionerna. Ämnet hade tidigare diskuterats och kunde lätt styras åter till. Framtida forskning bör även undersöka om effektiviteten av indirekta ämnesstyrningstaktiker är beroende av vilka ämnen som diskuteras.

Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt förekom flest gånger och på andra plats kom *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen*, sett till resultatet från analysen. Resultat är intressant för framtida forskningsinriktningar inom indirekt ämnesstyrning. De båda taktikerna är lika varandra, då de båda på ett sätt tar hjälp av andra ämnen och aspekter. Detta beteende skulle därför kunna komma att utgöra effektiva inslag i framtida taktiker för indirekt ämnesstyrning, vilket bör undersökas vidare i framtida forskning. Förhoppningsvis kan resultatet från denna studie leda till vidare forskning och bistå utvecklandet av potentiella indirekta ämnesstyrningstaktiker som sedan kan testas under liknande interaktioner.

Sett till *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* kan det diskuteras om den taktiken är etiskt korrekt då oärlighet och manipulation kan anses förekomma. I taktiken utgörs manipulationen och oärligheten av att hanterarna döljer det egentliga syftet med frågor om eventuella ämnen och får informanten att ge information om ämnena utifrån andra infallsvinklar. Informanterna kan dock ha varit mer ovilliga att svara om de vetat det verkliga

syftet till hanterans intresse av ämnena vilket kan ifrågasättas etiskt. Det är dock inte i alla informationsgenererande situationer där det verkliga syftet kan avslöjas (Granhag, Montecinos & Oleszkiewicz, 2015) varpå någon form av strategisk styrning av hanteraren måste ske i dessa situationer. Andra taktiker med liknande grader av manipulation, såsom Scharff-tekniken och *priming* har också diskuterats utifrån om de är etiskt korrekta (Hartwig, Luke & Skerker, 2017). Detta utifrån den manipulation som sker under interaktionerna, i form av att intervjuledaren manipulerar informantens syn på och upplevelse av situationen (Hartwig et al., 2017), varför jämförelse med aktuell taktik. Fördelarna med de taktikerna från ett etiskt perspektiv är att de ej anses skada individen och ställt mot andra taktiker, som kan leda till generering av felaktig information, anses de effektiva. Detta då de i det stora hela leder till ett säkert informationsflöde och genererande av information (Hartwig et al., 2017). Dessa fördelar kan från ett etiskt perspektiv även appliceras på Mockingbird taktiken och manipulationen som sker under användandet av denna taktik. *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* kan dock inte förklaras utifrån samma premisser då lögn är ett förekommande inslag under taktiken, sett till det missvisande syftet. Detta agerande kan därför inte anses falla under en lindrigare form av manipulation och ett mer strategiskt agerande, som i de andra taktikernas fall. Detta faktum talar för att framtida forskning behövs för att ge poliser andra verktyg att använda sig av vid informationsgenerering och framlockning, som begränsar behovet av att använda denna typ av tillvägagångsätt.

Den valda metoden i form av en tematisk analys möjliggjorde en analys som tidigt fokuserade på stora delar av data. Jag kunde senare snäva av mitt fokus på de beteenden som ansågs utgöra indirekt ämnesstyrning. Mitt val av metod uppfyllde därför syftet med studien på ett effektivt sätt (Willig, 2013). Vid analysens start fanns det inga färdiga taktiker att utgå ifrån varpå jag kunde låta data tala utifrån sig självt. Detta har gjort att en mindre andel tolkning från min sida har skett under analysen. Jag som författare har under analysens gång gått igenom data och citat noga för att styrka mina resultat och har på så sätt upprätthållit ett kritiskt tänkande och förhållningssätt. Jag har tack vare detta, i kombination med metodens explorativa natur, kunnat upprätthålla en stark anknytning mellan resultat och data. På grund av detta anser jag att såväl analysen som resultatet uppvisar en god validitet (Howitt, 2013). Det faktum att jag har kunnat låta data tala för sig självt har även underlättat min reflexivitet i form av mina egna tolkningsramar (Howitt, 2013).

Resultatet är meningsfullt sett som en start för forskning inom detta nyutvecklade område för indirekta ämnesstyrningstaktiker. Fördelen med denna analys är även det faktum att den utförts på data från professionella hanterare, just den grupp som resultatet avser att användas på. Det faktum att jag har utfört en *mixed method* (Willig, 2013) i studien anser jag tala för min fördel då de resultat jag har funnit har analyserats grundligt och har kunnat stärkas.

Begränsningar

En begränsning i metoddesignen utgjordes av det faktum att den tematiska analysen kan ha innehållit en del tolkning från min sida som författare. Detta då hanterarna ej hade specifika manus att förhålla sig till utan kunde föra sig hur de ansåg passade bäst under interaktionen, dock med målet att dölja de eftersökta ämnena. Det kan därför spekuleras i om vissa hanterare ej använde sig av indirekta ämnesstyrningstaktiker. Det framgick dock tydligt när indirekt ämnesstyrning inte användes varpå dessa sekvenser inte utgjorde en del av analysens fokus. Det ska också understrykas att samtliga hanterare hade som mål att indirekt styra in informanterna på ämnena och dölja informationsmålet, ett mål som jag anser alla strävade att uppnå. Vid den tematiska analysen fanns även hanterarnas svar från enkäterna tillhanda att jämföra analysen med. Svaren från enkäterna användes dock inte som facit för hanterarnas beteende.

Det kan ifrågasättas om urvalet av deltagare var representativt för de individer som hanterarna vanligtvis har interaktioner med. Även de eftersökta ämnena kan anses som icke

representativa sett till de ämnen som vanligtvis diskuteras under liknande interaktioner. Den ekologiska validiteten i originalstudien kan därför ifrågasättas vilket i sin tur kan påverka generaliserbarheten och tillämpbarhet av mitt resultat (Howitt, 2013). Det ska också nämnas att hanterarna i sin enkät fick skatta likhet med vanliga uppgifter samt beskriva tydliga skillnader mellan uppgifterna. Sett till resultatet från analysen av dessa svar ansåg hanterarna att uppgiften tenderade att skilja sig åt. Detta både sett till syftet med samtalen och den vanliga relation de brukar ha med sina källor till information, vilket styrker mitt resonemang. Urvalet kan dock anses representativt och brett sett till både ålder och kön och individerna skulle kunna utgöra informanter under liknande interaktioner med polisen.

En ytterligare begränsning utgörs av kodningen som utfördes på data. Det framgick under kodningen att tolkningar av vad som utgjorde svar på en underkategori samt vid användandet av taktiker, skiljde sig åt. Svårigheter vid att koda svar på underkategorierna kunde utgöras av tvetydliga svar eller svar där det, baserat på vad som sades, gick att urskilja ett svar men informanten aldrig sa det rätt ut. När det kommer till de taktiker som eftersöktes framkom det att det för kodarna i vissa fall var svårt att tolka exakt vilka taktiker som användes. Detta då taktikerna liknade varandra på flera aspekter, ett resultat som visade sig vid interbedömarreliabiliteten och Kappa värdet på .51. Detta resultat kan eventuellt även ha berott på instruktionerna som gavs till kodarna och eventuella oklarheter i den uppgift som de skulle utföra. Detta resultat kan dock även ha påverkats av den valda analysmetoden (*Cohen's Kappa*) och eventuella brister med denna metod. Exempelvis kan resultatet i en uträkning av Kappa påverkas av det faktum att en kod förekommer väldigt ofta samt om antalet observationer är lågt (Howitt & Cramer, 2017), aspekter som även kan ha påverkat mitt resultat.

Slutsats

Syftet i denna studie utgjordes av att studera ett nyutvecklat fält inom informationsframlockning vid namn indirekt ämnesstyrning. Detta fält bidrar med nya mått på effektiviteten av informationsframlockande operationer då fokus flyttas från hur mycket information som kan utvinnas till hur specifik information kan utvinnas. Det är även inte i alla situationer där det egentliga informationsmålet kan eller bör avslöjas genom direkta frågor varpå detta fält också utgör ett viktigt inslag för denna typ av taktiker. Förhoppningarna med detta nyutvecklade område för indirekta ämnesstyrningstaktiker är att dessa taktiker ska kunna användas inom flertalet fält och områden. Forskning saknas dock fortfarande och framtida forskning bör fokusera på att både definiera taktiker och dess bredd samt utvinna nya taktiker. Förhoppningsvis kan de identifierade taktikerna i den aktuella studien fungera som vägledande i den framtida forskningen och ligga till grund för fördjupande forskning. Likt all forskning inom nyutvecklade fält måste forskningen börja någonstans varpå denna studie utgör ett steg framåt i jakten på effektiva taktiker för indirekt ämnesstyrning.

Referenser

- Alison, Laurence J., Alison, Emily, Noone, Geraldine, Elntib, Stamatis & Christiansen, Paul. (2013). Why Tough Tactics Fail and Rapport Gets Results: Observing Rapport-Based Interpersonal Techniques (ORBIT) to Generate Useful Information From Terrorists. *Psychology, Public Policy, and Law*, 19(4), 411-431. doi:10.1037/a0034564
- Bargh, J., Chen, M. & Burrows, L. (1996). Automaticity of Social Behaviour: Direct Effects of Trait Construct and Stereotype Activation on Action. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(2), 230-244. doi:10.1037/0022-3514.71.2.230
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Dawson, E., Hartwig, M. & Brimbal, L. (2015). Interviewing to Elicit Information: Using Priming to Promote Disclosure. *Law and Human Behaviour*, 39(5), 443-450. doi:10.1037/lhb0000136
- Dawson, E., Hartwig, M., Brimbal, L. & Denisenkov, P. (2017). A Room With a View: Setting Influences Information Disclosure in Investigative Interviews. *Law and Human Behaviour*, 41(4), 333-343. doi:10.1037/lhb0000244
- Doyen, S., Klein, O., Pichon, C. & Cleeremans, A. (2012). Behavioural priming: It's all in the mind, but whose mind? *PloS One*, 7(1), E29081. doi:10.1371/journal.pone.0029081
- Evans, J., Houston, K., Meissner, C., Ross, A., LaBianca, J., Woestehoff, S. & Kleinman, S. (2014). An Empirical Evaluation of Intelligence-gathering Interrogation Techniques from the United States Army Field Manual. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 867-875. doi:10.1002/acp.3065
- Evans, Jacqueline R., Meissner, Christian A., Brandon, Susan E., Russano, Melissa B. & Kleinman, Steven M. (2010). Criminal versus HUMINT interrogations: The importance of psychological science to improving interrogative practice. *Journal of Psychiatry & Law*, 38(1 2), 215-249. Hämtad 29 januari 2020, från https://search-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/docview/750416651?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo
- Evans, J., Meissner, C., Ross, A., Houston, K., Russano, M. & Horgan, A. (2013). Obtaining guilty knowledge in human intelligence interrogations: Comparing accusatorial and information-gathering approaches with a novel experimental paradigm. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 2(2), 83-88. doi:10.1016/j.jarmac.2013.03.002
- Fisher, R., Geiselman, R. & Amador, M. (1989). Field Test of the Cognitive Interview: Enhancing the Recollection of Actual Victims and Witnesses of Crime. *Journal of Applied Psychology*, 74(5), 722-727. doi:10.1037/0021-9010.74.5.722
- Granhag, P., Kleinman, S. & Oleszkiewicz, S. (2016). The Scharff Technique: On How to Effectively Elicit Intelligence from Human Sources. *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, 29(1), 132-150. doi:10.1080/08850607.2015.1083341
- Granhag, P., Montecinos, S. & Oleszkiewicz, S. (2015). Eliciting intelligence from sources: The first scientific test of the Scharff technique. *Legal and Criminological Psychology*, 20(1), 96-113. doi:10.1111/lcrp.l2015
- Granhag, P., Oleszkiewicz, S., Strömwall, L. & Kleinman, S. (2015). Eliciting Intelligence With the Scharff Technique: Interviewing More and Less Cooperative and Capable Sources. *Psychology, Public Policy, and Law*, 21(1), 100-110. doi:10.1037/law0000030

- Granhag, P. A., Sakrisvold, M. L., Oleszkiewicz, S. M. & Kleinman, S. (2019). The Scharff technique: Training military intelligence officers to elicit information from small cells of sources. *Psychology, Crime and Law*, 2019. doi:10.1080/1068316X.2019.1669600
- Granhag, P., Vrij, A. & Meissner, C. (2014). Information Gathering in Law Enforcement and Intelligence Settings: Advancing Theory and Practice. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 815-816. doi:10.1002/acp.3093
- Hartwig, M., Luke, J. T. & Skerker, M. (2017). Ethical perspectives on interrogation: An analysis of contemporary techniques. In J. Jacobs & J. Jackson (red), *Handbook of Criminal Justice Ethics* (pp. 326-347). UK: Routledge.
- Howitt, D. (2013). *Introduction to qualitative methods in psychology*. Harlow, England: Pearson Education Limited.
- Howitt, D. & Cramer, D. (2017). *Introduction to SPSS in psychology: For version 23 and earlier* (Seventh ed.). Harlow, England: Pearson Education Limited.
- Kelly, C., Miller, J., Redlich, A. & Kleinman, S. (2013). A Taxonomy of Interrogation Methods. *Psychology, Public Policy, and Law*, 19(2), 165-178. doi:10.1037/a0030310
- Kulesza, W., Dolinski, D., Huisman, A. & Majewski, R. (2014). The Echo Effect: The Power of Verbal Mimicry to Influence Prosocial Behaviour. *Journal of Language and Social Psychology*, 33(2), 183-201. doi:10.1177/0261927X13506906
- Laurenceau, J., Barrett, L., & Pietromonaco, P. (1998). Intimacy as an Interpersonal Process: The Importance of Self-Disclosure, Partner Disclosure, and Perceived Partner Responsiveness in Interpersonal Exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1238-1251. doi:10.1037/0022-3514.74.5.1238
- Leins, D., Fisher, R., Pludwinski, L., Rivard, J. & Robertson, B. (2014). Interview Protocols to Facilitate Human Intelligence Sources' Recollections of Meetings. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 926-935. doi:10.1002/acp.3041
- Lidell, L. & Wikholm, I. (2018). *Spill it! En experimentell utvärdering av förhörstaktiken Mockingbird* (Kandidatuppsats). Luleå: Luleå Tekniska Universitet. Tillgänglig: <https://tu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1214763/FULLTEXT01.pdf>
- Mac Giolla, E. & Granhag, P. (2018). Interviewing suspects. In Davies G. M. & Beech, a. R. (eds) *Forensic Psychology: crime, justice, Law and Interventions*. (pp. 231-254). Chichester, UK: John Wiley & Sons Ltd.
- McQueen, R. A. & Knussen, C. (2013). *Introduction to research methods and statistics in psychology: a practical guide for the undergraduate researcher*. Harlow, England: Pearson.
- Oleszkiewicz, S. & Granhag, P. (2017). *A Descriptive Analysis of the Approaches and Tactics Used in Undercover Operations*. 7th Annual HIG Research Symposium, Washington DC, 17 Oct 2017. Hämtad 2020-01-15 från <https://www.gu.se/forskning/publikation?publicationId=258286>
- Oleszkiewicz, S., Granhag, P. & Cancino Montecinos, S. (2014). The Scharff-Technique: Eliciting Intelligence From Human Sources. *Law and Human Behaviour*, 38(5), 478-489. doi:10.1037/lhb0000085
- Oleszkiewicz, S., Granhag, P. & Kleinman, S. (2014). On Eliciting Intelligence from Human Sources: Contextualizing the Scharff-Technique. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 898-907. doi:10.1002/acp-3073
- Oleszkiewicz, S., Granhag, P. & Kleinman, S. (2017). Eliciting information from human sources: Training handlers in the Scharff technique. *Legal and Criminological Psychology*, 22(2), 400-419. doi:10.1111/lcrp.12108

- Pickering, M. & Garrod, S. (2004). Toward a mechanistic psychology of dialogue. *Behavioural and Brain Sciences*, 27(2), 169-190. doi:10.1017/S0140525X04000056
- Redlich, A., Kelly, C. & Miller, J. (2014). The Who, What, and Why of Human Intelligence Gathering: Self-Reported Measures of Interrogation Methods. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 817-828. doi:10.1002/acp.3040
- Rivard, J., Fisher, R., Robertson, B. & Hirn Mueller, D. (2014). Testing the Cognitive Interview with Professional Interviewers: Enhancing Recall of Specific Details of Recurring Events. *Applied Cognitive Psychology*, 28(6), 917-925. doi:10.1002/acp.3026
- Shanks, D., Newell, B., Lee, E., Balakrishnan, D., Ekelund, L., Cenac, Z., . . . Moore, C. (2013). Priming Intelligent Behaviour: An Elusive Phenomenon. *PLoS ONE*, 8(4), E56515. doi:10.1371/journal.pone.0056515
- Sprecher, S., Treger, S., Wondra, J., Hilaire, N., & Wallpe, K. (2013). Taking turns: Reciprocal self-disclosure promotes liking in initial interactions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(5), 860-866. doi:10.1016/j.jesp.2013.03.017
- Van Baaren, R., Holland, R., Steenaert, B. & Van Knippenberg, A. (2003). Mimicry for money: Behavioural consequences of imitation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 39(4), 393–398. doi:10.1016/S0022-1031(03)00014-3
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Willig, C. (2013). *Introducing Qualitative Research in Psychology* (3rd ed.) Berkshire, England: Open University Press

Bilaga 1

Som en sista uppgift önskar vi att du fyller i följande enkät. Det är viktigt att dina svar är ärliga och reflekterar dina egna åsikter och upplevelser.

Följande frågor handlar om hur du upplevde samtalet och intervjuaren.

Nedan finns en lista med möjliga beskrivningar av samtalet. Var snäll och skatta i vilken utsträckning som du håller med om varje beskrivning genom att ringa in ett av alternativen.

<i>Beskrivning</i>					
Hade flyt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Konstigt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Bekvämt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Hårt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Öppet	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Behagligt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet

Nedan finns en lista med möjliga beskrivningar av intervjuaren. Var snäll och skatta graden i vilken du håller med varje beskrivning genom att ringa en ett alternativ.

<i>Beskrivning</i>					
Vänlig	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Pressande	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Aggressiv	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Sympatisk	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Intresserad	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Brysk	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet

Följande fråga handlar om din upplevelse av intervjuarens sätt att föra samtalet med dig.

Tänk kritiskt på samtalet som ägde rum: beskriv möjliga mönster av intervjuarens sätt att föra samtalet som du tycker var konsekventa under intervjun. Om du inte märkte något mönster får du lämna fältet tomt.

När märkte du detta mönster?

- Under samtalet
- Precis efter samtalet
- Under den här frågan om min upplevelse (*Om du väljer detta, gå vidare till nästa sida*)
- Jag märkte inget mönster (*Om du väljer detta, gå vidare till nästa sida*)

I vilken grad var du medveten om det här mönstret?

1   2   3   4   5   6   7

Inte alls
medveten

Totalt
medveten

Personlig information

Ålder: _____

Kön: Man
 Kvinna
 Annat

Yrke: Student
 Annat: _____

Nedan följer 15 frågor om tre breda teman: (i) en resa du nyligen har gjort; (ii) Yrkeshistoriken för EN av dina föräldrar; och (iii) ditt nuvarande boende.

Var snäll och svara ärligt på varje fråga samt markera om informationen nämndes under samtalet med polisen.

	Nämndes	Nämndes inte
<i>Svara på följande fem frågor i relation till en resa du nyligen har gjort.</i>		
1. Vad var rese målet? _____	☐	☐
2. Hur länge varade resan? _____	☐	☐
3. När inträffade resan? _____	☐	☐
4. Vad var anledningen till resan? _____	☐	☐
5. Vem, om någon, reste du med? _____	☐	☐
 <i>Svara på följande fem frågor i relation till yrkeshistoriken för <u>en</u> av dina föräldrar.</i>		
6. Vad är hans nuvarande yrke? _____	☐	☐
7. Hur länge har hen arbetat där? _____	☐	☐
8. Var (geografiskt) äger arbetet rum? _____	☐	☐
9. Vad är den ungefärliga lönenivån på arbetet? _____	☐	☐
10. Vad är hans tidigare yrken? _____	☐	☐
 <i>Svara på följande fem frågor i relation till ditt nuvarande boende</i>		
11. Var bor du? _____	☐	☐
12. Vilken typ av bostad är det? _____	☐	☐
13. Hur länge har du bott där? _____	☐	☐
14. Vem, om någon, bor du med? _____	☐	☐
15. Vad är den ungefärliga kostnaden på hyran? _____	☐	☐

Bilaga 2

Vi önskar nu att du besvarar några frågor om samtalet som du nyss hade. Alla dina svar kommer vara anonyma.

Nedan finns en lista med möjliga beskrivningar av samtalet. Var snäll och skatta graden i vilken du håller med varje beskrivning genom att ringa en ett alternativ.

<i>Beskrivning</i>					
Hade flyt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Konstigt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Bekvämt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Hårt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Öppet	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet
Behagligt	Håller inte alls med	Håller inte med	Varken håller med eller inte	Håller med	Håller med helt och hållet

Använde du de taktiker du hade planerat att använda?

Inga

Några

De flesta

Alla

Om du inte använde taktikerna du hade planerat att använda, varför blev det så?

Om du använde de taktiker som du hade planerat på förhand, var snäll och beskriv dessa taktiker.

Tänk tillbaka på uppgiften du fick. I vilken grad var den strukturellt lik dina vanliga uppgifter när du jobbar med källor?

1

2

3

4

5

6

7

Inte alls
lik

Mycket
lik

Finns det tydliga skillnader mellan den nyss genomförda uppgiften och dina vanliga uppgifter när du jobbar med källor? Om ja, var snäll och kort beskriv de viktigaste skillnaderna

Har du tidigare varit med i en forskningsstudie som har undersökt en intervjutaktik som benämns 'Härfågeltaktiken'? Ja Nej

Personlig information

Ålder: _____

Kön: Man
 kvinna
 Annat

Hur länge har du jobbat inom polisen? _____

Hur länge har du jobbat som hanterare? _____

Bilaga 3

Instruktioner

Föreställ dig att du har blivit informerad att polisen är intresserad av att prata med dig. Du har gått med på att prata med dem, men du vet inte vad syftet med samtalet är. Du har dock blivit försäkrad om att du inte är misstänkt för något brott.

Du kommer snart att få ett samtal från en polis. Du är generellt positivt inställd till att samarbeta med polisen. Under samtalet är du fri att svara på frågorna på det sätt som du anser är mest lämpligt. Samtalet kommer vara i max 30 minuter.

Du kommer att få samtalet på den medföljande smartphonen. Specifika instruktioner om användningen av smartphonen finns på nästa blad.

Obs! Var snäll och säkerställ att samtalet inte varar mer än 30 minuter. Använd en klocka eller din egen mobiltelefon för att ta tiden på samtalet. Om samtalet varar längre än 30 minuter, tacka polisen och avsluta samtalet.

Om din telefon inte har mottagit ett samtal efter den angivna tiden, dubbelkolla anslutningen till nätverket och se till att Skype är öppet och att skärmen inte är svart (se häftet för detaljer kring detta).

OBS! Det är oerhört viktigt att ni spelar in samtalet annars förlorar vi viktig data. Se häftet för specifika uppgifter om hur du spelar in samtalet. Det är viktigt att du följer dessa instruktioner för att se till att samtalet sparas.

När samtalet är klart: Gå tillbaka till rum F4 på första våningen. Detta är det första rummet du var i – alltså där du fick instruktionerna för studien.

Bilaga 4

Instruktioner

Du kommer snart ha ett samtal med en källa. Källan har inte pratat med polisen innan. Källan vet att polisen vill prata med henne/honom, men känner inte till syftet med samtalet. **Syftet** med intervjun är att få information om **tre breda ämnen**. Din uppgift är att för varje ämne försöka få fram information om fem mer specifika delområden:

Ämne 1: En resa källan har nyligen gjort (måste inte vara den senaste resan)

Försök att få information om följande fem specifika delar:

(i) Resmålet; (ii) hur länge resan varade; (iii) när resan inträffade; (iv) anledning till resan; (v) vem, om någon, reste källan med

Ämne 2: Yrkehistorien för EN av källans föräldrar

Försök att få information om följande fem specifika delar:

(i) Förälderns nuvarande yrke; (ii) hur länge hen har arbetat där; (iii) var (geografiskt) arbetet äger rum; (iv) ungefärlig lönenivå på arbetet; (v) Förälderns tidigare yrken

Ämne 3: Källans nuvarande boende

Försök att få information på dem följande fem specifika delar:

(i) Där hen bor; (ii) typ av boende; (iii) Hur länge hen har bott där; (iv) vem, om någon, hen bor med; (v) den ungefärliga kostnaden för hyran

OBS! Din uppgift är att försöka **dölja dina informationsmål för källan**. Med andra ord, du skall inte göra det uppenbart för källan vilken information du är ute efter. Detta gäller både vad gäller de tre breda ämnena (resa, yrkehistoria och boende) OCH de fem mer specifika uppgifter inom respektive ämne.

Du kommer att ha 15 minuter att förbereda dig för intervjun och max 30 minuter för själva samtalet. Du kommer att ringa källan med den smartphone som du får. Se häftet för specifika uppgifter om hur du börjar samtalet.

Här är några grundläggande uppgifter om källan:

Namn:

Ålder:

Kön:

När du är klar med planeringen, beskriv kort de strategier/taktiker som du planerar att använda för att uppnå dina mål. Det vill säga, hur planerar du att få fram information om de tre ämnena utan att göra det uppenbart för källan vilken information du är ute efter.

Bilaga 5

Kodningsmanual

Du kommer nu få ta del av transkriberat material från interaktioner som har utspelat sig mellan en hanterare från Polisen samt en informant/källa. Under interaktionen eftersökte hanteraren information inom 3 breda ämnen från informanten.

De 3 breda ämnena som eftersöktes:

1. Källans nuvarande boende
2. Yrkeshistorien för en av källans föräldrar
3. En resa källan har nyligen gjort (måste inte vara den senaste resan)

Hanterarnas eftersökte även information kring 5 underkategorier inom respektive eftersökt ämne:

Källans nuvarande boende	Yrkeshistorien för en av källans föräldrar	En resa källan har nyligen gjort
1.a. Där hen bor	2.a Förälderns nuvarande yrke	3.a Resmålet
1.b Typ av boende	2.b Hur länge hen har arbetat där	3.b Hur länge resan varade
1.c. Hur länge hen har bott där	2.c Var (geografiskt) arbetet äger rum	3.c När resan inträffade
1.d Vem, om någon, hen bor med	2.d Ungefärlig lönenivå på arbetet	3.d Anledning till resan
1.e Den ungefärliga kostnaden för hyran	2.e Förälderns tidigare yrken	3.e Vem, om någon, reste källan med

Uppgift:

1. Din uppgift är att koda de transkriberade materialet genom att markera de stycken där svar på de 15 underkategorierna framkommer (totalt 15 möjliga markeringar). Du ska alltså markera de framkomna svaren på de ovanstående underkategorierna inom respektive ämne, där de framkommer i det transkriberade materialet.
2. Markera genom att markera (i dokumentet) underkategorier med fyrkantig parentes samt underkategorins kod. Markera tydligt med gult.
3. Om underkategorin nämns fler än en gång under samtalet, markera endast första gången underkategorin nämns.
4. Exempel på den kodning du ska göra (fiktiv interaktionssekvens):

Hanterare: Gillar du att resa?

Informant: Ja, jag älskar det. Jag var i [3.a.]Barcelona i [3.c.]september, en [3.b.]hel vecka med bara sol och bad.

Bilaga 6

Kodningsmanual

Du kommer nu få ta del av transkriberat material från interaktioner som har utspelat sig mellan en hanterare från Polisen samt en informant/källa. Under interaktionen eftersökte hanteraren information från informanten inom 3 breda ämnen.

De 3 breda ämnena som eftersöktes:

1. *Källans nuvarande boende*
2. *Yrkeshistorien för en av källans föräldrar*
3. *En resa källan har nyligen gjort (måste inte vara den senaste resan)*

Hanterarnas eftersökte även information kring 5 underkategorier inom respektive eftersökt ämne:

Källans nuvarande boende	Yrkeshistorien för en av källans föräldrar	En resa källan har nyligen gjort
1.a. Där hen bor	2.a Förälderns nuvarande yrke	3.a Resmålet
1.b. Typ av boende	2.b. Hur länge hen har arbetat där	3.b Hur länge resan varade
1.c. Hur länge hen har bott där	2.c Var (geografiskt) arbetet äger rum	3.c När resan inträffade
1.d. Vem, om någon, hen bor med	2.d Ungefärlig lönenivå på arbetet	3.d Anledning till resan
1.e. Den ungefärliga kostnaden för hyran	2.e Förälderns tidigare yrken	3.e Vem, om någon, reste källan med

Uppgift:

1. Du kommer nu få ta del av det transkriberade materialet där de förekommande svaren på respektive underkategori är markerade i texten. Din uppgift är att koda respektive stycke med svaren på underkategorierna utifrån vilken av de tre nedanstående taktikerna som du anser användes för att styra in informanten på ämnet. Du kan därför behöva läsa sekvenser både före och efter de markerade svaren för att kunna avgöra vilken taktik som användes vid instyrning till ämnet.
2. Svaren på underkategorierna kommer vara markerade i texten med hjälp av gulmarkerade parenteser där kategoribenämningen för respektive underkategori har angetts. Exempel: [3.a.]Barcelona
3. Se bifogat Excel ark och fyll i för den specifika interaktionen, och för respektive efterfrågad underkategori, vilken av de 3 taktiker som användes för att styra in på ämnet. Detta gör du genom att fylla i siffran 1 om *Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt* användes, siffran 2 om *Ämnesstyrning genom tillbakastyrning* användes samt siffran 3 om *Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen* användes.
4. Om ämnesstyrningen skedde med hjälp av någon annan taktik än de nedanstående eller om underkategorin ej förekommer under interaktionen, fyller du i siffran 4 i aktuell kolumn.

Taktiker för ämnesstyrning:

1. Ämnesstyrning med hjälp av annan aspekt	2. Ämnesstyrning genom tillbakastyrning	3. Ämnesstyrning genom missvisande syfte med interaktionen
<p>Detta tema och medföljande taktiker utgjordes av att hanterare använde sig av andra ämnen för att styra in på de eftersökta ämnena. Dessa andra ämnen kunde utgöras av ämnen som redan diskuterats och som utgjorde en röd tråd under interaktionen (exempelvis livssituation) eller helt nya ämnen som ej tidigare diskuterats. Detta kunde som sagt ske antingen genom redan diskuterat annat ämne, ett helt nytt ämne eller hanterarens egen erfarenhet av det eftersökta ämnet varpå fokus fördes över till informanten.</p>	<p>Detta tema och medföljande taktiker utgjordes av hur hanterarna styrde tillbaka till ämnet efter att samtalet fokuserat på andra ämnen en stund. Dessa taktiker och strategier kunde utgöras av att hanterarna sammanfattade vad som redan framkommit och vad informanten sagt för att styra åter till ämnet. Hanterarnas agerande kunde även utgöras av att de styrde åter till ämnet men fokuserade på annan aspekt av ämnet (exempelvis ett generellt prat om bostadsområdet) eller det uppkomna intresset från hanterarens sida av vad som framkommit.</p>	<p>Detta tema och medföljande taktiker utgjordes av att hanterarna använde sig av ett missvisande syfte med interaktionen som en förklaring för kontakten parterna emellan, såsom brottsförebyggande arbete eller en trygghetsundersökning. Med hjälp av detta missvisande syfte kunde hanterarna dels styra in på eftersökta ämnen genom att initiera ämnena utifrån det missvisande syftet. Hanterarna kunde även koppla svar och förklara frågor kring ämnena utifrån det missvisande syftet med interaktionen.</p>